

ที่ นร ๐๕๐๔/๖๒๒



สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม.๑๐๓๐๐

๑๗/ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

เรียน รองนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, กระทรวง กรม, ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ที่ นร ๑๑๐๑/๕๘๑ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๙

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอ
เรื่อง สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ
ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ รับทราบและเห็นชอบตามที่
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ

จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักบริหารการประชุมคณะรัฐมนตรี

โทร.๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๕

www.cabinet.thai.gov.go.th



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โทร.0-2282-0813

ที่ นร 1101/ ๘๕๑

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๙

เรื่อง สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

เรียน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ตามที่ นายกรัฐมนตรี(พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร) เป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ในวันเสาร์ที่ 28 มกราคม ๒๕๔๙ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยได้เชิญ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศจ.) ปลัดกระทรวง อธิบดี เข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อรับฟังความคิดเห็นและหาข้อสรุปกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้ อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด เป็นกรณีศึกษา นั้น

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี นัดพิเศษ ดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาความยากจน นรม. ได้มอบแนวทางการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนดังนี้
 - 1.1 **หลักปฏิบัติที่สำคัญให้ยึด “รักประชาชน” และ“มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือคนจน”** โดยเปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง
 - 1.2 **กลไกการทำงาน** ให้ ศจ. เป็นศูนย์ประสานงานกลางหรือข้อต่อเพื่อรวบรวมพลังจากทุกภาคในส่วนกลางสนับสนุนกระจายลงสู่ระดับพื้นที่ โดยมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าทีม ขับเคลื่อนกลไกการแก้ไขปัญหาของทุกส่วนราชการโดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่ระดับครัวเรือนและชุมชน เน้นแก้เป็นรายครัวเรือน โดยระดมความร่วมมือในการทำงานของส่วนราชการ การเมืองท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาให้กับครัวเรือนที่ยากจนจริงๆ
 - 1.3 **แนวทางการแก้ไขปัญหา** ต้องพิจารณามิติต่าง ๆ รอบด้านทั้งเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างอุปสงค์ (ปัญหาของคนจนที่มาจากทะเบียนเช่น ที่ดินซึ่งมีทั้งเรื่องที่ทำกินและที่ดินสำหรับอยู่อาศัย ปัญหาสุขอนามัยทั้งเจ็บป่วยและพิการ และปัญหาซ้ำซ้อนด้านสังคมและครอบครัว ได้แก่ สถาบันครอบครัว ภาระพึ่งพิงที่คนแก่ต้องเลี้ยงดูลูกหลาน เป็นต้น) กับอุปทานในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานภาครัฐ (เช่นด้านอาชีพซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะการฝึกอาชีพเสริมเติมปัญญาเพื่อยกระดับฝีมือแรงงาน หรืออาจเป็นการสร้างช่องโอกาสในการประกอบอาชีพโดยสนับสนุนแกนนำและเครือข่ายในการพัฒนาฝีมือและถ่ายทอดความรู้ในชุมชน การเติมด้านการตลาด เป็นต้น)

2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) เน้นแนวทางการดำเนินงานใหม่ดังนี้
 - 2.1 ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
 - 2.2 เน้นแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนมากขึ้น โดยให้ชุมชนทำแผนพัฒนาและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนตามเขตการปกครองและภูมิเวศน์ กล่าวคือสนับสนุนให้ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามเขตการปกครอง และให้มีโครงการ/แผนชุมชนร่วมกับชุมชนอื่นๆตามภูมิเวศน์ เช่น โครงการปลูกป่าเทือกเขาภูพาน เลี้ยงปลาเผาใน 6 จังหวัดลุ่มน้ำโขง พัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นต้น
 - 2.3 สนับสนุนให้อำเภอมีความพร้อมเป็นศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนและเป็นศูนย์การปกครอง

3. การจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จำแนกเป็น 2 มิติ คือ (1) การศึกษาเพื่อแก้ความยากจน ซึ่งการศึกษานำไปสู่การสร้างอาชีพ และ (2) การขาดโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่ห่างไกล โอกาสไม่เท่าเทียมกัน ต้องส่งเสริมให้มีโอกาสเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ครัวเรือน/ชุมชนเป็นฐาน โดยสถานศึกษาจะมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายพื้นที่ รายครัวเรือน และรายบุคคล นอกจากนี้ยังส่งเสริมโอกาสการทำงานระหว่างเรียน มีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่พิเศษ และมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ความยากจนอย่างยั่งยืน สรุปลงเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ดังนี้
 - 3.1 ปรับรูปแบบ หลักสูตร วิธีการเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพื่อดูแลกลุ่มเป้าหมายที่ยากจนเป็นกรณีพิเศษ
 - 3.2 พัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น คำนึงถึงปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ สอดคล้องผสมผสานระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ รวมทั้งการบูรณาการและปลูกฝังค่านิยมภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.3 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาไปสู่อาชีพที่ยั่งยืน เสริมโอกาสเพื่อต่อยอดและเทียบโอนประสบการณ์ไปสู่การเพิ่มวุฒิ
 - 3.4 สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน ต้องมีระบบที่จะเข้าถึง ได้รับการส่งเสริมให้มีรายได้ระหว่างเรียน ตลอดจนการดูแลคุณภาพชีวิตควบคู่ไปด้วย และ
 - 3.5 ทำงานเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น เพื่อจัดการศึกษาและแก้ปัญหาความยากจน

4. การแก้ไขปัญหาความยากจน : เส้นทางการพัฒนาสู่ความพอเพียง : กรณีศึกษา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 4.1 **หลักการแก้ไขปัญหาความยากจน**
 - 4.1.1 สร้างความสมดุลในการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับด้านสังคม
 - 4.1.2 มุ่งการพัฒนาสู่ระดับความพอเพียงในครัวเรือนและชุมชนเป็นลำดับแรก โดยดูอุปสงค์และอุปทานในหมู่บ้านเป็นหลัก

- 4.1.3 ใช้ยุทธวิธีการพัฒนาคู่ขนาน (Dual Track) : โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานชลประทาน กรรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน คู่ขนานไปกับการพัฒนาฐานความรู้ การพัฒนาอาชีพ การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก โดยใช้ขบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือหลัก
- 4.1.4 เน้นการทำงานบนหลักเมตตาธรรม และปรับทัศนคติในการทำงาน ไม่น่ากลัว ระเบียบราชการเป็นข้อจำกัด ยึดเป้าหมายคนยากจนเป็นศูนย์กลาง
- 4.2 **การบริหารจัดการ**
- 4.2.1 ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงขบวนการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยเป็นหน่วยงานในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ งบประมาณ และจัดแบ่งระดับความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานในส่วนกลางและหน่วยงานในระดับพื้นที่จังหวัดและอำเภอ
- 4.2.2 อำเภอเป็นจุดบูรณาการของการจัดการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สนับสนุน
- 4.3 **กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา** เนื่องจากลักษณะของปัญหาคความยากจนจะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหามีขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการดังนี้
- 4.3.1 การวิเคราะห์รายบุคคลและครัวเรือน : การวิเคราะห์ปัญหาด้านหนี้สิน รายได้/รายจ่าย โอกาสในการประกอบอาชีพ ภาระด้านสังคมคนพิการ/ผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัย
- 4.3.2 การวิเคราะห์ชุมชน : ปัญหาระดับชุมชน เช่น การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ระบบเครือข่ายที่อ่อนแอ ปัญหาอาชญากรรม/ยาเสพติด สถาบันศาสนา ปัญหาวัยรุ่นและเยาวชน รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทการดำเนินงาน/ภารกิจของ อบต./ อปท.
- 4.3.3 การวิเคราะห์พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน : น้ำท่วม น้ำแล้ง การชลประทาน ถนน/คมนาคม กรรมสิทธิ์ที่ดิน การศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม
- 4.4 **การแก้ไขปัญหาคความยากจน** แบ่งเป็น 3 รูปแบบ
- 4.4.1 โครงการด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก : ด้านชลประทาน ด้านการจัดสรรกรรมสิทธิ์ที่ดิน รวมทั้งการบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ เช่น ด้านการบริการสาธารณสุข ด้านการศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะโครงการขนาดใหญ่/เกินขอบเขตของจังหวัดที่จะดำเนินการได้ ต้องจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการ ขอรับการสนับสนุนจาก ศตจ. และหน่วยงานในส่วนกลาง
- 4.4.2 โครงการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาคความยากจนในระดับอำเภอ : เป็นโครงการที่สามารถบูรณาการในระดับที่อำเภอ สามารถดำเนินการได้ด้วยหน่วยงานในระดับอำเภอ ซึ่งจะต้องบูรณาการเครื่องมือต่างๆ ทั้งด้านการเงิน : เช่น ธกส. ออมสิน SML ด้านการเพิ่มรายได้ เช่น โครงการทางด้านการเกษตร ปศุสัตว์ การพัฒนาอาชีพ OTOP และโครงการทางด้านการเพิ่มทักษะอาชีพ หรือ ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งโครงการด้านสังคม ในด้านการบริการสาธารณสุข ด้านการสงเคราะห์คนชรา เป็นต้น

4.4.3 โครงการในลักษณะภาคีร่วมพัฒนา : ซึ่งเป็นโครงการที่เชื่อมโยงกับ อบต. ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปาหมู่บ้าน ถนนในท้องถิ่น รวมทั้งโครงการที่ร่วมกับชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนโครงการที่หน่วยงานของรัฐร่วมพัฒนากับภาคเอกชน ในการนำอาชีพเข้าสู่ชุมชน และการที่ภาคเอกชนมีบทบาทในการช่วยเหลือพัฒนาสังคม เช่น ที่อยู่อาศัย การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส

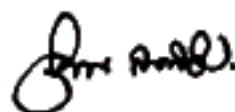
5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

- 5.1 โครงสร้างการทำงาน การแก้ไขปัญหาความยากจนระบบที่มีความสำคัญมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำคัญที่สุดแต่โครงสร้างการทำงานอยู่ในระดับจังหวัด และทำงานเป็นภาพรวมยังไม่เอื้อต่อการแก้ปัญหาเฉพาะของพื้นที่และการแก้ปัญหาเกษตรกรเป็นรายบุคคลได้ รวมทั้งยังไม่สามารถระดมความร่วมมือจากชุมชนได้ ดังนั้น ศตจ. ต้องเป็นกลไกเชื่อมโยงให้ทำงานเป็นทีมและมีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน
- 5.2 หัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาความยากจน คือ “การเรียนรู้ร่วมกัน” ทั้งของครอบครัว ชุมชน เครือข่ายภาคี ภาคราชการ ภาคเอกชน โดยอาศัยฐานที่สำคัญ คือ ระบบข้อมูล : ข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่สามารถใช้ร่วมกันได้โดยในระยะยาวควรมาพัฒนาระบบข้อมูลร่วมกัน ความรู้จากการปฏิบัติจริงอย่างเช่นกรณีศึกษาอำเภออาจสามารถควรนำมาจัดการให้เป็นระบบความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้สะดวก รวมทั้งระบบคุณธรรมความดีที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา ซึ่งต้องมีระบบการจัดการที่บูรณาการทั้งข้อมูล กระบวนการ เป้าหมาย เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- 5.3 การขยายการจ้างงาน อาจทำได้ 2 แนวทาง คือ การขยายการผลิตไปสู่ท้องถิ่นหรือย้ายงานลงไปหาคนในท้องถิ่น กู้การอพยพแรงงานไปทำงานในพื้นที่ที่ต้องการแรงงานหรือย้ายคนไปหาแหล่งผลิต ทั้งนี้ควรย้ายไปทั้งครอบครัว นอกจากนี้การส่งเสริมอาชีพในหมู่บ้าน ต้องเน้นทั้งงานด้านการเกษตร งานรับจ้าง และงานธุรกิจบริการ
- 5.4 การช่วยเหลือคนพิการ ทั้งด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การรักษาพยาบาล และการฝึกอาชีพ หน่วยงานต่างๆจะต้องมีระบบการส่งต่อ/เชื่อมประสานการทำงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า
- 5.5 ท้องถิ่น (อบต.) พร้อมทั้งจะร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดย อบต. อดหนุนงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยปี 2549 เน้นเรื่องการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับคนจน
- 5.6 ระบบผู้ตรวจราชการสามารถใช้เป็นกลไกการขับเคลื่อนได้ จึงควรมีการมอบหมายพื้นที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามภารกิจกระทรวง/หน่วยงานให้ชัดเจน และให้มี focal point ในระดับกระทรวงเพื่อประสานงานซึ่งกันและกัน

6. ข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี

- 6.1 ให้กระทรวงต่าง ๆ จัดทำแนวทางสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจน นำเสนอต่อ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) และหน่วยงานใดต้องการปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่รับผิดชอบสามารถนำเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
- 6.2 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานให้ทุนสนับสนุนการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และนายอำเภอ) ให้ความสำคัญกับเด็กในครอบครัวที่ยากจนจริง ๆ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีภาวะการเลี้ยงดูสูง เช่น ครอบครัวยากจนที่มีคนพิการ ผู้สูงอายุ เป็นการแบ่งเบาภาระ พบเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เรียนต้องรับเข้าโรงเรียน เด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เรียนเพราะมีภาวะการดูแลครอบครัวต้องให้ทุนการศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนใดที่มีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในโรงเรียน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแกนกลางในการถ่ายทอดความรู้ได้ ให้ประสานกระทรวงเกษตรฯ เพื่อสนับสนุนงบประมาณดำเนินการได้
- 6.3 มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำสมภาพการครัวเรือนยากจน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือ และพิจารณาปรับปรุงระเบียบเพื่อมอบหมายอำนาจให้นายอำเภอสามารถใช้เครื่องมือ ทุกหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
- 6.4 ให้กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วิจัยสาเหตุของการพิการและปัญหาสุขภาพต่าง ๆ เพราะเป็นปัญหาที่ทำให้ศักยภาพของไทยลดลง และคิดค้นเครื่องมือดี ๆ ที่สามารถทำให้คนพิการช่วยตัวเองให้มากที่สุด รวมทั้งปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่เกิดจากความพิการเช่นกรณีหญิงพิการทางสมองซึ่งถูกข่มขืน รวมทั้งให้กระทรวงสาธารณสุขดูแลเรื่องจิตแพทย์และอนามัยในโรงเรียนและชุมชน เช่น สุขานในโรงเรียนและสุขานในชุมชน โดยเป็นการควบคุมคุณภาพ
- 6.5 ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมอาชีพ การเติมปัญญาให้กับคนจน ให้มีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงเพื่อชดเชยรายได้ในการหาเลี้ยงครอบครัวระหว่างรับการอบรม รวมทั้ง ขอให้หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้รวบรวมองค์ความรู้และการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ทำเป็น CD แจกนายอำเภอในวันที่มาอบรมและเผยแพร่ไปสู่ประชาชน
- 6.6 ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงเกษตรสหกรณ์ร่วมมือกันให้คำแนะนำและส่งเสริมว่าพื้นที่ไหนควรจะทำอะไร รวมทั้งเรื่องการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยมองภาพรวมทั้งชุมชน
- 6.7 มอบกระทรวงการคลังพิจารณาแนวทางการลดหย่อนภาษีเงินได้แก่ผู้ที่บริจาคเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแก่อำเภอต่าง ๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่ออนุมัติให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง



(นายอำพน กิตติอำพน)

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ